

LISTIČ BOŽIČ 2019

Dragi,

ob tem božiču se želimo v "Lističu" predvsem spomniti Gianne ob stoletnici njenega rojstva (19. 12. 1919). Zato sem prepisala spomine, ki sva jih s Patrizijo predstavili preko video konference, ko so jo v ZDA želeli proslaviti na pomembni in zelo zanimivi konferenci. Nato sem prepisala tudi spomine, ki mi jih je poslala Pupa, Sofijina nečakinja: so kratki, toda kdor je poznal Gianni, bo razumel. Na koncu vam posredujem lepo in nekoliko skrajšano "kroniko", ki jo je poslala Deborah (ena od prvih katehistinj v Nemčiji) o izkušnji iz Pakistana, kjer je izvedla tečaj II. stopnje na povabilo misijonark ljubezni. Zdi se mi, da je to resnično "darilo" za ta božič, v katerem smo vsi povabljeni, da prepoznamo "največjo veličino v najbolj skrajni majhnosti".

Tu je spomin na Gianni, ki ga je poslala Patrizia:

"Ni mi težko govoriti o Gianni, saj jo poznam že od srednješolskih let iz šole Montessori kot učiteljico domače ekonomije in tehničnega izobraževanja ter v Sofijinem atriju v istih letih. Sofija in Gianna sta bili edini katehistinji. Z leti sva postali dobri prijateljici. Spoznala sem tudi njeno sestro Natalijo, s katero sem se zelo zblížala, ko je bila hospitalizirana v bolnišnico, kjer sem bila jaz zaposlena, vse do njene smrti. Zaradi tega sva si bili še bolj blizu. V šoli Gianna ni bila avtoritarna učiteljica, ampak zelo ljubeča. Prava montessorijka. Svojo skladnost z metodo montessori je prinesla tudi v versko vzgojo v atriju. Sama je pripovedovala, da je vse od tečaja montessori leta 1939, v obdobju, v katerem je bilo vse posredovano na avtoritaren način, želela izvrševati versko vzgojo na spoštljiv način do otroka, ne avtoritarno, pa vendar konkretno. Na podlagi izkušenj dr. Maccheronijeve v Španiji, sodelavke Marije Montessori, je Gianna pripravila "zaznavni" material o liturgičnih predmetih s pomočjo zakristana v stolnici v Senigalliji (njenem mestu), ki je bil mizar. Izdelal je mali oltar in malo zakristijsko omaro. Sešila je tudi modele mašnih plaščev (dolge približno 20 cm) v različnih liturgičnih barvah. Iz Avstrije je od ene montessorijke dobila miniaturne oltarne predmete iz kositra. Med tečajem montessori leta 1950 v Perugi, ki ga je vodila sama Marija Montessori, je Gianna prosila, da se jo predstavi zdravnici, ker ji je želela pokazati predmete, ki jih je izdelala. Marija Montessori je vedela, kdo je Gianna, ker je Gianna vodila razred otrok, kjer so udeleženci tečaja opazovali otroke. Tudi leto poprej, leta 1949, je v San Remu vodila majhen razred otrok, ki je bil organiziran za čas montessori kongresa. Kljub zmedi in množici so otroci v tem razredu pokazali izjemno koncentracijo. Marija Montessori je pokazala veliko zanimanja za Gianni in njeno delo. Gianna je razumela, da je dovolj, da otrokom damo malo stvari, a te zanimive, in jih pustimo, da delajo in se tako umirijo in so zadovoljni. Delo otrok – je dejala Gianna – ima drugačen namen kot delo odraslih: nikoli ni koristoljubno, saj je namenjeno razvoju in ne trgovini. Zato se delo otrok odvija z zelo počasnim tempom in intenzivnostjo, ki gre odraslim pogosto na živce. Dobro se spomnim Gianninih predavanj o novorojenčku, ki sem jih slišala kot najstnica v tretjem letniku srednje šole, ki so mi po več letih, ko sem na medicinski fakulteti študirala neonatologijo, prišla zelo prav: ob rojstvu je dojenčka dobro kopati s škrobnimi vrečkami, da bo voda slajša; prva majčka naj bo iz svile, ker je ta tkanina bolj podobna amnijski tekočini, v kateri je bil novorojenček 9 mesecev! Majčka naj bo brez gumbov in brez šivov, in odejica, v kateri novorojenčka držimo v naročju, naj bo mehka... Za Gianni je bil otrok na prvem mestu, on je moral biti protagonist dneva in ne mati, ne oče, ne učitelj, ne katehist. Če otroka spoštujemo – je dejala Gianna – že tudi zelo majhen, pri starosti enega leta in pol, razume, je razumen, je potrpežljiv, saj je zadovoljil svojo lakoto po izkušnjah in zbranosti. Glede tega je bila prepričana, saj je to opazila nešteto krat. Gianna je dejala, da je imela zelo veliko izkušenj, vendar njen material v vseh teh letih nikoli ni globoko nagovoril otrok, dokler ji leta 1954 ni gospodična Adele Costa Gnocchi rekla: "Ali ne bi z vsem vašimi verskimi materiali želeli storiti še kaj več? Poznam osebo, ki ve vse o Svetem pismu, a nima izkušenj z otroki: pojdite k njej in

ji pokažite, kako naj z njimi dela". Gianni to najprej ni bilo všeč – tako kot Sofiji ne, ko ji je Adele Costa Gnocchi predlagala, naj ima katehezo za njene tri otroke... – vendar jo je tudi tokrat Costa Gnocchijeva uspela prepričati, rekoč, da gre le za eno popoldne na teden, naj poskusita in če ji ne bo všeč, lahko pusti. In Gianna je šla. Rekla je, da gre le pogledat. S seboj je prinesla dve veliki torbi z vsemi svojimi materiali. Od takrat, vsa leta, v katerih sta skupaj delali, Gianna Sofije ni več zapustila. Rodilo se je prijateljstvo in vseživljenjsko sodelovanje, kot – je dejala Sofija – med sestrama, ki se imata radi. Na začetku - ko se je začela, kot je rekla Sofija, "pustolovščina" – sta pripravili okolje. Gianna je dejala, da sta odstranili vse nepotrebno. Sofija je otrokom predstavila tisto "malo", kar je imela: Sveto pismo in starodavni zvitek svetopisemskega besedila v hebrejščini. Vznemirjenje – se je Gianna vedno spominjala – je bilo zelo veliko. Seveda je bilo na začetku – je pripovedovala – nekoliko težko biti skladen s Sofijo na praktični, montessori ravni. Preverjali sta materiale, ki jih je Gianna pripravila po načelih montessori: izolacija težavnosti, dati malo in bistveno, uporaba določenih barv z namenom. Za razliko od Lanternierja, ki je za dogodke iz Jezusovega življenja uporabljal podobe, sta Sofija in Gianna začeli s prilikami, zlasti s priliko o Dobrem pastirju. Pripravili sta lesene figurice, ki sta jih izrezljali z ročno žago. Narisane so bile na roko, preproste, postavljene na majhne podstavke, tako da bi jih otroci lahko postavili in premikali. Toda samo tiste osebe, ki so bile zapisane v priliki – pastir, ovce – in nič drugega, nič odvečnega. Enako sta storili za druge prilike: vsako, ki jo je pripravila Gianna, sta dali v svojo škatlo. Gianna je sama povedala, da je takoj opazila, kako je Sofija znala prenašati bogastvo Svetega pisma. Obe sta bili navdušeni in zagnani za skupno delo za otroke. Poleti, v septembru, sta se Sofija in Augusta z mojimi starši za en teden odpravili k Gianni na podeželje Senigallije, kjer je imela Gianna kmečko hišo in tam, v tistem "lepem odmiku", sta bili spet skupaj..."

Še nekaj mojih spominov:

"Z vami želim podeliti nekaj o Gianni in o katehezi Dobrega pastirja. Prva stvar, najpomembnejša, je ta: nikoli ne smemo pozabiti, da kateheze Dobrega pastirja brez Gianne ne bi bilo. To je čista in preprosta resnica. Seveda je bila Sofija tista, ki je s pisanjem knjig in številnih pomembnih člankov celotnemu svetu povedala, kaj je kateheza Dobrega pastirja, in razkrivala otrokov verski potencial, a brez Gianne Sofija tega ne bi odkrila. Sama Sofija pravi tako v spominu na Gianni, napisanem 7. junija 2002 in ki ga vsi zagotovo poznamo. Gre za spomin, ki ga je Sofija naslovila "Zakaj mi je tako težko govoriti o Gianni". Končuje se z besedami: "V vsakem materialu, ki ga pogledam, obenem vidim Giannine svinčnike in čopiče ter moje žage; ni materiala, ki bi bil samo njen ali samo moj. Ta preplet, tako očiten in viden v atriju, ustreza prepletu občutkov, namenov, strasti, ki jih je med nama ustvaril najin odnos. Nikoli ne bom dovolj hvaležna Gianni za to ter Adeli Costa Gnocchi, ki naju je povezala." Spominjam vas tudi na tisto, kar sem leta 2012 prepisala v Listič iz prvega Sofijinega zvezka, kjer se spominja prvih srečanj (takrat jih je imenovala "učne ure"!!!) z otroki leta 1954: "Gianna Gobbi je prišla šele k zadnjim učnim uram, oborožena s svojim oltarjem, se pravi z modelom celotnega oltarja, z vso opremo in oblačili. Bila sem skeptična in sem se bala, da bi lahko s prosto uporabo modelov svetih predmetov otroci izgubili spoštovanje, ki naj bi ga imeli do takih predmetov, vendar sem morala takoj spremeniti svoje mnenje. Ponovno sem ugotovila, kako so otroci resni ljudje. Predmete so uporabljali z največjo resnostjo in z največjim spoštovanjem." Da, Gianna je prisotna v vsakem materialu. Tudi pri tistih, ki jih ni mogla narediti skupaj s Sofijo. Pri tem mislim na material o čudežih, ki se je "rodil" leta 2002, in nov material o tipologiji, ki je bil "rojen" leta 2004. Kje je Gianna v teh materialih? V dveh vidikih, obeh zelo pomembnih. Prvi vidik zadeva globoko prepričanje o njihovi potrebnosti. Tako kot Sofija je bila tudi Gianna prepričana, da je treba govoriti o čudežih in najti način, kako jih predstaviti otrokom, pri tem pa se izogniti temu, da bi se zdeli "magični". Gianna je bila tako kot Sofija, in morda celo še bolj, prepričana, da je vrsta materiala, ki ga uporabljamo – sive, bele in zelene karte: se jih spomnite? z vrečkami in osnovami ... – preveč

šolski, preveč intelektualen. Kolikokrat smo zamenjali napise! Črn napis, rdeč napis, v obliki vprašanja, spredaj, zadaj ... nikoli nismo nehali razpravljati in poskušati. Skoraj vsako leto smo se s pripravo gradiva za III. stopnjo o tipologiji srečevale in pogovarjale, naredile kako spremembo, a vedno ostale nezadovoljne. Tako so se ti novi materiali rodili na Giannino željo A ne samo to: v njih je Gianna prisotna tudi, ker imajo obliko "trak"! "Trak" pomeni "zgodovino". Gianna je bila tista, ki je v katehezo vnesla to temeljno intuicijo Marije Montessori. "Trak" nam omogoča, da vidimo čas, kot ga vidi svetopisemsko razodetje: v linearni obliki, projicirani naprej, kjer je vsaka točka – trenutek – združena s prejšnjo in pripravlja naslednjo. Tako se je končno rodil material o "Jezusovih čudežih": konkretizacija preroških obljub, ki jih danes izvajamo v liturgičnem življenju, znamenja, ki nam pomagajo uvideti nekaj o paruziji, ko bo Božje kraljestvo vse v vsem. Tako smo končno našli način, kako predstaviti tipologijo v enotni obliki, saj nam "trak" omogoča, da vidimo eno(tno)st Božjega načrta brez prekinitev. Čeprav Gianna teh materialov fizično ni izdelala, gre zasluga zanje njej in Sofiji.

In zdaj še drugi spomini na Gianni v atriju. Gianni sem lahko dobro spoznala, ko me je Sofija prosila, naj se preselim v atrij na via degli Orsini, saj sta tako ona kot Gianna potrebovali več pomoči. Gianna je bila pogosto v atriju najmlajših. Sedela je na stolčku in ko so jo otroci potrebovali, so šli k njej. Skoraj nikoli ni stala. V atriju se ni premikala. Imela je svoje mesto in od tam je mirno opazovala. Zelo pomemben trenutek moje izkušnje z Gianni je bil, ko sem prevzela osebno odgovornost za duhovne vaje pred prvim obhajilom. Sofija se ni več čutila, da bi bila ves čas z otroki. In takrat sem prevzela skupino II. stopnje in tako bila katehistinja tudi v dneh duhovnih vaj. Sofija je prišla, ko smo imeli evharistična praznovanja in se nato še malo ustavila, včasih celo za daljši čas, vendar nikoli za ves dan. Zanesla sem se na Gianni, ki je bila ves čas prisotna; prišla je za ves dan in zato sem bila mirna. Zagotovo so dnevi duhovnih vaj pred prvim obhajilom zelo mirni, otroci pri delu skorajda ne potrebujejo pomoči katehista, vendar – če smo iskreni – ali vsaj jaz moram priznati, da sem občutila nekaj tesnobe, še posebej, kadar so bili kakšni otroci bolj zahtevni... no, zame je bila varnost Gianna. Tudi med duhovnimi vajami je skoraj vedno sedela blizu mize, kjer so bili razporejeni materiali za pisanje in material za izdelavo križev, sveč itd. Včasih je bilo delo intenzivno, Gianna ga je primerjala z delom čebel. Dejala je, "da so videti kot čebele delavke, ki se gibljejo, gredo, prihajajo, a vedno vsaka pozna svojo nalogo". Zelo je uživala, ko je otroke videla kot "čebele delavke". Njena navzočnost je bila navzočnost miru, bila je "verodostojna" in "pomirjujoča" navzočnost, prisotnost, ki je otrokom olajšala resno vedenje in tudi name prenašala veliko spokojnost. Lahko rečem, da je Gianna popolnoma poznala "otroka". V vseh otrocih je znala videti "otroka". Tako Gianna kot Sofija sta zelo pogosto ponavljali, da se otroci niso spremenili. To sta ponavljali še posebej, kadar so zlasti v zadnjih letih s spremembami šol, družbe otroci prihajali včasih zelo nervozni in je bila zato "normalizacija" pogosto zelo utrujajoča. Nekatere katehistinje so govorile: "Otroci so drugačni, niso več to, kar so bili nekoč ...", vendar Sofija in Gianna te besedne zveze nista sprejeli, ponavljali sta: "Otrok je vedno isti." Pogosto, zelo pogosto je potrebno delati zelo veliko, da pridemo do "pravega" otroka: toda pravi otrok je tam in vedno ostane, četudi je bolj skrit. Gianna je bila zelo prepričana v to. In zato je trpela, ko jih je včasih videla, da so prišli zelo na hitro, površno oblečeni, kajti starši so vse bolj raztreseni in vedno manj pozorni na njihove potrebe in zmožnosti. Govorila je: "Uboga bitja, kako so ZMEČKANI", se pravi: neurejeni, razmršeni, nezmožni sami sezuti si čevlje, oblečeni v trenirke, s prigrizkom v roki ... ZMEČKANI. In jim je mirno počasi pomagala, da so se »uredili« za atrij. Z verskega vidika je imela Gianna zelo čisto vero, jasno, s trdnimi točkami. Med temi nespremenljivimi točkami je bila velika domačnost z Marijo; čutila jo je še posebej blizu. Včasih je Gianna opozorila Sofijo, da je treba še zelo obogatiti meditacijo z otroki o Mariji. Prav zaradi nje se z molitvijo "Magnificat" vedno konča zaključno praznovanje na večer prvega obhajila. Glede tečajev usposabljanja katehistov se še vedno spomnim, da je Gianna zelo čutila potrebo po bistvenem. Ko je Sofija včasih, zlasti pri obravnavanju svetopisemskih tem, vstavljala številne opombe, odkritja, ki

so bile sad njenega branja, študija..., jo je Gianna nekoliko okarala in govorila: "Dati moramo bistvene stvari, sicer osebe, ki se usposablajo, tvegajo, da se bodo navdušili, ker je vse lepo in zanimivo, ne bodo pa zmogli razumeti, kaj je pomembno za njih, ne pa tudi za otroke." In tudi ko sta pripravljali nov material, je Gianna vedno vztrajala pri bistvenem. Imela sem veliko srečo, da sem bila lahko s Sofijo in Gianni v zadnjem dolgem obdobju, ko sta na III. stopnji predstavljali številne nove materiale: trakove zgodovine, nove razširjene moralne vsebine, »memorial«, »prefacij«, skratka: mnoge spremembe, veliko novih materialov. Ko se je pri delu z otroki pokazala potreba po novem materialu, je Gianna hitro pripravila skico, jo preverjala z otroki in zelo pogosto so bili otroci tisti, ki so dali razumeti, kaj gre in kaj ne. Ko pa se je zgodilo, da sem jaz, Sofija ali kaka druga katehistinja predlagala, da bi kaj dodali, je Gianna vedno rekla "Ne, tako je dovolj." Spominjala me je na montessori pravilo o "izolaciji težavnosti". Za Gianni je bilo to nekaj naravnega. Če je nekdo rekel "Ah, tu bi lahko dali tudi tole", je takoj rekla "Ne! To je še drugi vidik." Kar se tiče materiala, je Gianna zelo pazila, da se ni kaj vrglo proč. Gradivo, papirji, listi .., nič ni šlo v nič. Vse bi lahko prišlo prav in vedno je bila pozorna, ali je v atriju še kaj, kar bi lahko uporabili. V zadnjih letih Gianna ni imela lastne skupine otrok, vendar je zelo prizadevno sodelovala s katehistinjo pri pripravi predstavitve, ki naj bi jo izvedli, in tudi po srečanju se je ustavila, da bi ji pomagala razumeti, "glej, to bi morala storiti takole ... bolje bi bilo na ta način ... ". Ni dvoma, da je bila Gianna zelo dobra v popravljanju, ne da bi drugega ponižala. Nikoli se nisi čutil okaran, ampak si imel občutek, da ti je pomagala. In še zadnja stvar, zares pomembna: Gianna je nekaj let zbirala starejše dečke, stare okoli 13-14 let, ki so že prejeli zakrament birme in zato niso več hodili v atrij, da so ji pomagali pri pripravi materialov. Na ta način jim je omogočala, da so ostali v tem okolju in v stiku s temami, ki so jih spoznali kot otroci, ona pa je bila z njimi in jim sledila."

Sledi spomin na Gianni, ki mi ga je poslala Pupa, Sofijina nečakinja:

"Zelo dobro se spominjam Gianne, vendar nimam nobenih posebnih trenutkov, da bi se jih spomnila in vam jih posredovala. Še posebej se spominjam njenega velikega nasmeha in smeha, njenega velikega srca."

In na koncu poročilo Deborah iz Pakistana:

"Novembra letos so me prosili za tečaj druge stopnje v Faisalabadu v Pakistanu. Kateheza Dobrega pastirja prve stopnje je že prisotna v 5 hišah misijonark ljubezni, v favelah mest Lahore (Gulberg in Taj Pak), v Karačiju, Rawalpindi in Faisalabad in zaradi sadov, ki jih daje, je rasla želja, da bi nadaljevali z II. stopnjo. Provincialna predstojnica iz Taškenta je že pred več leti prosila za podporo temu delu, vendar se je zdelo nemogoče iti tja zaradi oddaljenosti, težkih političnih razmer in vse večje napetosti med muslimani in kristjani. Mnogim narodnostim ni mogoče pridobiti vizuma: sama sem ga dobila šele po številnih poteh in osebnem razgovoru s konzulovim asistentom v Frankfurtu. V regiji Taškent – ki vključuje Afganistán, Uzbekistán, Kazahstán, Pakistán in Armenijo – misijonarke ljubezni delujejo v favelah v skrajni revščini in sprejemajo izključene, večinoma krščanske manjšine: moške in ženske z različnimi invalidnostmi, ter zapuščene otroke, ki so jih starši zapustili zaradi fizične ali duševne prikrajšanosti ali pa ker so deklice. V Faisalabadu, kjer je potekal tečaj, je kompletan atrij I. in II. stopnje. Tečaja se je udeležilo približno 30 ljudi: polovica misijonark in druga polovica prostovoljke, ki delajo v atrijih: prišle so iz petih različnih hiš. Vse so delale z veliko resnostjo, predanostjo in zvestobo. Največja težava zame je bila, da nisem mogla s seboj prinesiti nobenih zapiskov ali materialov. Dan pred odhodom iz Nemčije je vrhovna predstojnica uspela najti zaupanja vrednega človeka, ki sem mu lahko poslala najpomembnejše zapiske za tečaj. Za pisanje strani priročnikov sem oblikovala pet skupin glede na hiše, in vsaka je pripravila strani priročnika v angleščini, da sem jih lahko popravila, tako da so jih lahko prevedli v urdu. Zaradi veselega odziva otrok v atriju so se sestre odločile, da bodo katehezi dale prednostno mesto, najpomembnejši del svojega apostolata z

revnimi: omogočile so velike prostore za delo v atriju in vložile denar za pripravo vse potrebnih materialov. Atrij uporabljajo ves dan, vse dni v tednu različne skupine otrok, invalidov, staršev in drugih odraslih. Ima velik pomen za njihovo življenje, je njihov "vsakdanji kruh". V atriju ljudje doživljajo veselje, počutijo se osebno sprejeti in spoštovani v svojem dostojanstvu, vsa doživetja, ki jih v svojih meglenih in temnih hišah skorajda nimajo, saj nimajo najosnovnejših stvari. Zavedla sem se, da je bilo veliko kristjanov v Indiji in Pakistanu prej hindujcev, ki so pripadali kaki marginalizirani kasti in so se spreobrnili, da bi se osvobodili tega jarma. Kljub temu predvsem moški ohranjajo občutke izjemne ponižnosti. Sestre so mi povedale, da je med revnimi velika žeja po Kristusu in vsaka tema, ki je predstavljena v atriju, je vir upanja, čudenja, novega zavedanja sebe, njihovega dostojanstva kot človeka. Tu sta življenje v atriju in Jezusovo sporočilo, ki ga oznanjamo, bistvenega pomena v življenju teh ljudi. Srečala sem se z škofom iz Lahore, ki mi je dejal, da je to delo za deželo izjemno učinkovito in da prinaša čudovite rezultate. Zahvalil se mi je, da sem šla tja in blagoslovil naše delo. Srečala sem tudi duhovnika, odgovornega za semenišče Faisalabad, ki nas je poslal predstaviti katehezo Dobrega pastirja semeniščnikom: spoznal je in vzljubil katehezo, ko je videl delo atrija, in močno si želi, da bi ga lahko spoznali tudi njihovi semeniščniki v obdobju svoje formacije. Moja izkušnja bivanja z ljudmi mi je omogočila, da sem se zavedla pomena in učinkovitosti kateheze Dobrega pastirja v islamski državi, kjer so kristjani manjšina: atrij je tiha, a učinkovita priča ljudi, ki molijo. Provincialna predstojnica mi je rekla, da je to delo tako izjemno, da lahko zadovolji globoko žejo po Bogu, ki jo imajo ubogi, ki se lahko Nanj obrnejo na povsem nov način... Zame je bilo veliko darilo in privilegij, da imam to izkušnjo, in sem pomislila, kako veseli bi bili Sofija in Gianna, ko bi izvedeli, da je kateheza dosegla najrevnejše med revnimi. Deborah Presser-Velder, 25. novembra 2019"

Ponovno: VESEL BOŽIČ!
Francesca